

УДК 145.5:17.023.31:17.026.4:179.9+316.614 (045)
DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2023.2.5>

Васильєва Лариса Юрївна
аспірантка кафедри філософії, соціології
та менеджменту соціокультурної діяльності
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-1578-9505

ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНИХ ІМПЕРАТИВІВ В АКсіОЛОГІЧНОМУ ПОЛІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Стаття присвячена проблемам аксіологічного поля соціалізації особистості, а саме аналізу таких категорій як: щастя, кохання, сенс життя.

Метою статті – є розкриття проблеми формування етичних імперативів в аксіологічному полі соціалізації особистості. Основними завданнями статті є: розгляд категорії «сенс життя», «кохання», «щастя» з точки зору етичних імперативів, дослідження шляхів формування світоглядних цінностей та виявити їх взаємозв'язки з етичними імперативами, визначення основних факторів формування етичних і моральних норм. Методологічна основа дослідження визначається метою та завданнями статті та характеризується застосуванням теоретичних засад діалектичного поєднання аналізу та синтезу, використанням логічного підходу та структурно-функціонального методу. У філософії етичні норми розглядаються як частина етики – як самостійної філософської науки, предметом якої є мораль, а об'єктом – моральні цінності. Сенс людського життя тісно пов'язаний з свідомим моральним вибором та самовизначенням людини і її моральною відповідальністю, що в кінцевому результаті повинно орієнтувати людину не тільки на досягнення мети заради себе самої, а й на прогнозування можливих результатів і значення втілення задуму в реальність стосовно інших. Особливу увагу в статті приділено етичній думці, яка являє собою своєрідний систематизований іспит взаємовідносин між людьми, їх уявлень, ідеалів, з яких виростають форми людського співжиття, а також аналіз ціннісних систем, якими визначаються цілі людського життя. Результатом статті є дослідження та розкриття ролі етичних імперативів у процесі становлення аксіологічного поля людського буття.

Ключові слова: особистість, сенс життя, цінності, мораль, етичний імператив, життєдіяльність, кохання, щастя, соціалізація, чеснота.

Актуальність. Питання етичних імперативів, категорій: щастя, любов, сенс життя, будучи фундаментальними поняттями людського життя, тісно переплітаються з розумінням людської сутності. На сьогоднішній день, в епоху кризи старих понять і цінностей, проблеми пошуку більш відповідних оточуючій реальності змістів, набули неабиякого значення. Ціннісні трансформації суспільства ставлять перед особистістю нові виклики і випробування на шляху соціалізації в мінливому світі 21 століття. Важливу роль у цьому процесі відіграють активні моральні пошуки, багатоманітність думок, полярність поглядів, переосмислення свого місця і ролі в циклі життя.

Проблема пошуку сенсу життя, щастя, любові і етичних взаємовідносин є невід'ємною частиною процесу адаптації особистості на шляху соціалізації. Після усвідомлення своєї самої, осмислення себе як індивіда, людину починають турбувати причини і мета, наслідки свого існування. Це завдання для вирішення якого людина має проміжок часу довжиною в життя, але не можна стверджувати що є вірне або хибне вирішення цього питання, кожен приймає рішення в залежності від свого внутрішнього розуміння речей. Пошук сенсу життя витікає з усвідомлення складеної системи цінностей особистості та її оточуючих, що невідворотно веде за собою формування етичних імперативів, своєрідного мірила якісних відносин між людьми. Розмірковуючи над протиріччями сенсу життя неможливо обійти стороною

буденність – екосистему в якій вони зароджуються і досягають свого апогею. Людина сама обирає напрямок свого життя, будує власну систему цінностей, визначає своє призначення й сенс життя. Але неможливо жити в соціумі і бути відокремленим від нього, тож безглуздо відкидати вплив середовища в якому людина зростає і формується як особистість, збагачуючи, чи навпаки завдаючи шкоди своєму внутрішньому світові.

Мета статті – розкрити проблему Формування етичних імперативів в аксіологічному полі соціалізації особистості

Завдання – розглянути категорії «сенс життя», «любов» «щастя» з точки зору етичних імперативів. Дослідити шлях формування світоглядних цінностей виявити її взаємозв'язки з етичними імперативами. Виявити основні фактори формування етичних та моральних норм.

Методологічна основа дослідження зумовлена поставленою метою і завданнями статті та характеризується застосуванням теоретичних принципів діалектичного поєднання аналізу та синтезу, використанням логічного підходу та структурно-функціонального методу.

Словосполучення «етичні норми», «моральні цінності», «людська чеснотність» часто підсвідомо асоціюють між собою, але у філософії їх прийнято розрізняти. Етичні норми вважаються частиною етики – як самостійної філософської науки, предметом вивчення якої є мораль а об'єктом – моральні цінності. Через те, що етика є формотворчим елементом морального стану суб'єкта, її розуміють в якості інструменту для освоєння моральної дійсності, дійсності, відображенням теоретичних знань людської свідомості про саму себе.

Кожна окрема людина самостійно регулює свою поведінку і судить про моральне значення того, що відбувається навколо неї, спираючись на вироблені суспільством моральні уявлення та засвоюючи їх. Тому вона виступає не тільки як об'єкт громадського контролю, а й як самостійна особистість, що володіє своєю власною моральною самосвідомістю – переконаннями, схильністю, почуттями, совістю. А моральність людини, як основоположна і невіддільна інстанція внутрішнього світу людини, визначає її розвиток і взаємини з суспільством. Це еквівалент моральної свідомості, яка представляє складне соціальне явище, що відбиває суспільне буття крізь призму загальних, особливих і особистих інтересів людей у вигляді моральних ідеалів і уявлень, норм і оцінок поведінки [1, с. 59].

«Етика» (з грец. «звичай», «моральний характер») як термін вперше використав Аристотель для позначення особливої області дослідження – «практичної філософії», у якій головною задачею було навчити людину гідного і правильного життя. У своїх студіях з етики Аристотель прагнув з'ясувати предмет цієї науки, природу щастя, сутність і види блага, здатність людини досягти його. Та найбільше філософ переймався сутністю доброчесності, досліджував види та можливості її виховання, сутність і видами справедливості.

Попередниками Аристотеля у цих дослідженнях є Платон і Сократ, завдяки працям яких вже у V столітті до нашої ери проблематика моралі посіла провідні шаблі в питаннях духовного розвитку. Це відбулося безпосередньо за впливу соціально-економічного і духовного розвитку людства. Починаючи з первісних часів в процесі життя люди накопичувати позитивний і негативний досвід взаємозв'язків між людьми, шляхів пошуку себе, законів виживання у тогочасному суспільстві, і виливали його у переказах, міфах і легендах. Заслугою існування етики як самостійної науки, у вигляді відомому нам зараз є видатний німецький філософ Іммануїл Кант. Головною відмінністю його поглядів від міркувань попередників є твердження про те що етика є самостійним вченням, на противагу думці що моральні проблеми вирішуються зверненням до таких наук як: психологія, антропологія, богослів'я. Він вважав, що етика нічого не запозичає з інших наук про людину, а закони, принципи моралі істотно відрізняються від емпіричного знання і до всякого досвіду (аргіогі) закладені в нашому розумі.

Головним прагненням Канта є відкриття «чистої моральної філософії» як цілком самостійної науки. Він був схильний думати що моральна поведінка не має бути наслідком вигоди, сліпого наслідування, чи виявом прихильності, але має право на існування лише з мотиву глибокої поваги до морального закону, з прагнень досягнення найвищих людських ідеалів чеснотності. Не схилиючись до наявного, але досягаючи того, як має бути. Філософія моральних цінностей

досліджує головним чином внутрішній світ людини, світ особистісної свободи. Фізика є втіленням законів природи, а етика – відображає закони свободи. На сьогоднішній день знання в області етики не є остаточними, вони збагачуються по мірі того як змінюється світ, навколишні обставини. Етика прогне виявити витoki і фундамент моралі, критерії вияву моральних цінностей, основи загальнолюдських чеснот. Головною проблематикою є вияв моральної волі і морального вибору (що стосується співвідношення цілей, засобів і результатів які або виправдовують вчинки, або засуджують).

Морально-етичні цінності, як і інші суспільні явища, мають як кількісні, так і якісні характеристики. Якісний показник знаходить своє вираження через зміст комплексу морально-етичних цінностей як складної ієрархічної структури. Він вказує, які саме цінності утворюють типовий комплекс для даного суспільства. Зміст цього комплексу морально-етичних цінностей всебічно відображає ситуацію в тому чи іншому суспільстві, виходячи також з тих економічних, політичних і релігійних чинників, які визначають його формування. [2, с. 152]

Невід'ємним компонентом етичного вчення є ряд вищих моральних цінностей, часом життєвонеобхідних, часом недосяжних в силу своїх високих ідеалів. До найвищих моральних цінностей можна віднести такі поняття як щастя, любов, свобода, дружба, сім'я.

Арістотель вважав щастя головним сенсом і призначенням людського життя і єдиною метою людського існування [3, с. 185]

Сама по собі ідея щастя має особистісне значення яке різниться для кожного, але в той самий час щастя можна приписати до заслуг суспільства в цілому, бо якщо переважна більшість людей вважає себе щасливими, то таким є все суспільство. Щасливе суспільство характеризується гармонійними відносинами всередині нього, де кожен бажає ближньому блага. Що стає можливим лише за дотримання правил «Категоричного імперативу Канта»

Згідно якому є лише один фундаментальний моральний принцип: чинити так, аби завжди розглядати інших людей як цілі, а не як засоби. Цей принцип є імперативом (командою), і він є категоричним (застосовується без винятків, у всіх випадках, місцях і обставинах). Він є класичним прикладом етичних теорій, систем моралі, що зосереджуються радше на істинному характері поведінки (і намірах особи), аніж на наслідках цих дій.

Одне з формулювань категоричного імперативу Іммануїла Канта: «Дій лише за тією нормою, яку хочеш бачити універсальним імперативом – нормою для всіх людей і також для тебе... Дій так, щоби завжди ставитися до людей і до себе також – як до мети і ніколи – лише як до засобу» [4, с. 152].

Далеко не кожна людина за свого життя досягає щастя, але чи не кожна ставить перед собою таку ціль. Щастя прагне кожна особистість незалежно від віку, раси, статі і статусу. Навіть приречені, невиліковно хворі люди бажають бути щасливими, і розглядають це як вищу потребу життя. Відчуття щастя є індивідуальним, і здебільшого не піддається уніфікованому поясненню, щастя можна відчутти, але важко пояснити логічно, усвідомити як слід. Частково через те, що це відчуття не є сталим, і коливається в залежності від навколишніх обставин, віку, статі, світогляду. Те що для одних має неабияку цінність, для інших – ніщо і вважається непотребом. Щастя є однією з «одвічних» моральних проблем. Найголовніше питання полягає у його реалізації, втіленні в життя прагнень кожної особистості. З давніх-давен розуміння щастя істало предметом полеміки філософів як між собою, так і з Творцем Всесвіту. Переважно, для більшості щастя залежить від почуття задоволення, яке переживає людина, життя якої складається згідно з її прагненнями та реалізованими бажаннями. Як поводитись, чим керуватися у свої вчинках, як обирати оточення, аби гарантовано ошчасливити інших, і самому бути щасливим?

Такими питаннями задавалися Будда і Арістотель, Епікур та Спіноза, Микола Реріх та Бертран Рассел. Одні відповіді приходили на зміну іншим Ідеали змінюються в залежності від настроїв людей, але щастя як моральна цінність завжди займатиме особливе місце та залишатиметься найважливішим об'єктом (суб'єктом) прагнень людини і всього суспільства.

Жодна людина у світі не уявляє свого життя без любові, безперечно, вона є невід'ємною складовою, елементом людського щастя. Потреба в любові в деяких приходиться з віком, в інших – в юних роках, всі так чи інакше бажають любити і бути тими кого люблять.

Емпедокл, давньогрецький мислитель (485–425 рр. до н.е.) вважав любов і ненависть об'єктивними початками які відіграють фундаментальну роль в становленні людини та буття. Започаткував античні міркування щодо філософії кохання. Платоном (428–347 рр. до н. е.), вважав кохання двобічною медаллю, з одного боку – чисте натхнення, звільнене від почуттів і направлене на пізнання вищих ідей – ідеї добра, з іншої сторони любов являє собою – пристрасний чуттєвий потяг. Послідовник Платона Аристотель, хоча й не займаючись детальним вивченням сутності любові, бачить у русі небесних сфер прояв якогось всесвітнього кохання до духовного принципу руху, що розлитий в космосі як нерухомий першодвигун.

Християнство стверджується на ідеї про те що любов є найголовнішою людською чеснотою. Любов є містком що поєднує людину і Бога. Апостол Павло у посланні до Коринтян стверджує, що : «Любов – довготерпелива, любов – лагідна, вона не заздрить, любов не чваниться, не надимається; не бешкетує, не шукає свого, не поривається до гніву, не задумує зла; не тішиться, коли хтось чинить кривду, радіє правдою; все зносить, в усе вірить, усього надіється, все перетерпить. Любов ніколи не переминає...» (1 Кор. 13,4-7). Любов до Бога виражається в любові до ближніх, здатності приймати їх такими як є, особливою відмінністю християнської любові є здатність відповідати на зло добром, на зневагу – прощенням, що є виявленням зрілої християнської позиції. Власне, не можна зазнати справжньої любові, якщо не підняти себе до відповідного морального щабля висоти духу. Всі інші утровані прояви споживацької любові залишають людину на стадії тваринного інстинкту [5]/

Одним з найважливіших питань філософії є питання сенсу життя як етичної проблеми. Мета життя передбачає щось свідомо обране, тобто імовірно, що єдино розумний шлях той, коли людина діє у відповідності зі своєю природою, коли цей шлях буде обрано вільно, а не задано зі сторони. Це важлива думка, оскільки вона показує відмінність між заданим способом життя і обраним. Таким чином, задану мету людина має лише в тому випадку, коли вона – істота розумна, мисляча.

Незалежно від того, що людина визнає: мету або просто спосіб життя, що відповідає її природі та усвідомленим прагненням, за умови погодження щодо необхідності аналізу своєї природи людина проживе своє життя відповідно до обраної мети.

Невідворотні колізії суспільного життя постійно ставили перед людиною і, відповідно, наукою так звані «вічні» або «роковані» питання. Серед тих питань одне з чільних місць займали пошуки сенсу життя.

Демокрит дає визначення сенсу життя як стану для досягнення щастя. «Мета життя – хороший настрій», не тотожний із задоволенням, але такий стан, коли душа живе безтурботно і спокійно, не втомлена ніякою іншою пристрасстю.

Сократ одним з перших висвітлив різницю між загально визначеними нормами життя тогочасних людей та між моральними нормами життя. З цього випливає висновок про особливу роль знання, правильного вибору в житті, що коректує сенс (мету) життя. Дотримання добродійностей (добропорядності) і є, за Сократом, сенсом життя.

В історії етики склалося багато думок, які утворюють деякі спільні лінії міркування з приводу сенсу людського життя.

1. Природно почати пошук сенсу життя в самому житті, в сфері основних людських бажань і інтересів. Хто, наприклад, не хоче отримати від життя масу задоволень? Цього прагнуть всі. Але, хіба це буде життя, коли людина в постійній гонитві за задоволеннями перетвориться на маріонетку пристрасстей? І хто насправді може все життя тільки насолоджуватися, не відчуваючи страждання та не знаходячи виходу з тих проблемних ситуацій, які диктує життя?

2. Людина, в той же час, завжди прагне до власної вигоди і користі, в чому і полягає зміст її життєвих зусиль. Пізніше таку позицію з виправданням егоїстичної орієнтації філософи назвали утилітаризмом. Втілюючи таку модель на практиці, можна і справді виявитися закінченим егоїстом. В той же час моральність і корисність ототожнювати аж ніяк не слід!

3. Нарешті, людина намагається бути щасливою. Реальне щастя кожного індивіда могло б стверджувати: жити варто!

Підсумовуючи такі погляди-варіанти, напрошується думка, що життя повинне отримувати обґрунтування з точки зору чогось вищого порівняно з природними потребами людини (користю, задоволенням, щастям). Загалом такі варіантні погляди на пошук сенсу життя відображають натуралістичні обґрунтування.

Зрештою, корисно пошукати сенс життя в самому житті, але, напевно не варто прирівнювати прояви життя і його зміст (суть). З точки зору філософії життя – це буття. Життя цінне само по собі, можна навіть сказати, що це – абсолютна цінність. Однак ця цінність теж може втратити ціну, коли життя просто перетвориться на «суету сует» (як сказав у свій час Г. Скворода) і не отримає морального виправдання.

Для релігії пошук «вищого» змісту складності взагалі не має: людське життя має сенс, якщо воно орієнтується на божественні заповіді і цінності, які освячені Священним письмом. Але ж і поза релігією ідеї добра і справедливості завжди впливають і відбиваються у людині дуже істотно. Краща частина нашої душі і є те «інше» (почасти непізнане), на яке і варто орієнтуватися? Ми можемо стати кращими, ніж ми є, а тому є сенс жити по-людськи.

Стає зрозумілим, що сенс життя не можна ототожнювати ні з якою конкретною метою. Адже навіть досягнувши мети, людина кожен раз була б змушена знову шукати собі життєвий орієнтир. Не тільки матеріальна, а й духовна мета, навіть найбільш висока – шляхетна, не утворює мети. Коли кажуть, що сенс життя в «їжі», «в праці», «любві», «служінні людям», то слід мати на увазі, що це твердження (судження) тільки одного гатунку, тобто такі, які діють в одній площині.

Проблема розуміння сенсу життя складна як з точки зору філософії, коли головний чинник – розум, не знаходить простої і аргументованої відповіді на запитання, так і з точки зору фізіології, а тим більше – психології.

Напрошується ще один варіант можливості пізнання – практичний. Суть буття слід пізнавати через реальне життя; його треба пережити, тобто створити самим життям, добитися його, утвердити, винайти, випробувати на практиці свій спосіб життя як такий, що має зміст (сенс). Це значить, що власною долею необхідно заплатити за вибір, підтвердити його правильність, тобто, все-таки не знайти, а «прокласти» маршрут і ним крокувати. І однозначно, що при тому чи іншому виборі вся відповідальність покладається на саму людину. В цьому, імовірно за все, полягає сенс людського буття: це шлях творення, осмислення того, що без зусилля залишилось би тільки сліпою необхідністю, безглуздя існування.

Так, В. Г. Немировський виділяє кілька основних, в залежності від об'єктивного значення, концепцій, які об'єднують, в свою чергу, в групи:

1. Сукупність коцепцій, орієнтованих на прогресивний розвиток суспільства. І основна з них – творчо-альтруїстична, зміст якої полягає в безкорисливому служінні загальному благу.

2. Соціально-демографічна, яка відображає мету життя, пов'язану з народженням та вихованням дітей і внуків, – нащадків, що мають «продовжити життя».

3. Престижна концепція сенсу життя узагальнює практику різних способів свого соціального статусу, своєї значущості в очах оточення від професійної кар'єри до гонитви за багатством.

4. Гедоністична концепція визначає життя заради насолод і керується принципом «після нас – хоч потоп».

5. Конформістська модель життя відображає прагнення «жити як усі», нічим не вирізняючись з натовпу, і означає певною мірою спосіб пристосування до будь-якого оточення.

6. Теологічна відображає релігійні погляди на мету життя, що спрямована на служіння Богові в тій чи іншій формі.

Така спрямованість представлена двома рівнями: світоглядним та соціальним. На першому формується уявлення особистості про сенс життя і є результатом роздумів про життя і смерть. На другому відбувається конкретизація концепцій сенсу життя стосовно життєвих орієнтацій [6].

В історії соціально-філософської думки залежно від того, які цілі ставить перед собою людина, виділялися дві різних установки в знаходженні індивідом сенсу життя – «бути» або «мати». Сенсо життєва установка «мати» іде своїми коріннями в давню давнину людства, де дана вимога була необхідною умовою виживання людського роду. Присутність даної установки є нормальним станом душі сучасної людини, тому що життя вимагає володіння деякими речами. Але в той же час установка «мати» не повинна стати самоціллю, володіння деякими речами, об'єктами, предметами повинна служити лише засобом досягнення сенсо життєвих завдань. Як відомо, перевага даної установки в остаточному підсумку приводить до гіпертрофованого утилітаризму, бажанню до безмірного збагачення, що стирає всі кращі людські якості.

Наступна установка «бути» означає реалізацію більш високої програми, що відповідає духовним потребам людини, її щирої сутності. При здійсненні сенсо життєвої установки «бути» людина розкривається й розвиває свої здатності, збагачуючи навколишній світ й затверджується як необхідна, корисна ланка соціального світу. У різних людей різне розуміння сенсу життя – одне з них підносить індивіда й надихає на подвиги, допомагає переборювати життєві труднощі, інше – принижує й перетворює людини в соціальну істоту. Звідси, проблема сенсу життя, це спочатку проблема вибору. Саме від вибору цілей, цінностей й ідеалів залежить, чи вдасться життя людини або просто пройде повз, прогорить [7, с. 115–123].

Висновки. Отож, сенс людського життя тісно пов'язаний з свідомим моральним вибором та самовизначенням людини і її моральною відповідальністю, що в кінцевому результаті повинно орієнтувати людину не тільки на досягнення мети заради себе самої, а й на прогнозування можливих результатів і значення втілення задуму в реальність стосовно інших. Тобто вибір життєвих шляхів повинен узгоджуватися з «золотим правилом етики».

І поки існуватиме людська цивілізація, сенс життя завжди буде об'єктом духовного пошуку як у філософії, так і в художній літературі.

Етична думка являє собою своєрідний систематизований іспит взаємовідносин між людьми, їх уявлень, ідеалів, з яких виростають форми людського співжиття, а також аналіз ціннісних систем, якими визначаються цілі людського життя. Уявлення про те, якими повинні бути чоловіки та жінки, і те, що вони повинні робити та як, складають предмети моральної свідомості.

Сенс життя залишиться для кожної людини, яка усвідомлює саму себе і своє призначення, стрижнем і віссю, які й визначатимуть її життєвий шлях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Семенов І. С. Роль категоричного імперативу Канта у психіці людини. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2021. № 2(48). С. 56.
2. Боріншттейн Є. Р, Юшкевич Ю. С. Трансформація аксіосфери моралі сучасного українського суспільства. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2014. № 1(32).
3. Арістотель. Нікомахова етика / пер. В. Ставнюк. Київ : Аквілон-Плюс, 2002. 480 с.
4. Категоричний імператив і загальна світова іронія. І. Кант, Г. Гегель. Київ : Видавництво Батьківщина. Серія : Філософський поєдинок. 272 с. ,
5. Sollier, Joseph. Love (Theological Virtue). *The Catholic Encyclopedia*. Vol. 9. New York : Robert Appleton Company, 1910.
6. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Етика та естетика" URL: http://sites.znu.edu.ua/bank/public_files/2014/09/9364_1411029985_konspekt_lektsij_etika_ta_estetika.pdf
7. Володін П. В. Сенс життя людини як філософська проблема. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2012. № 51. С. 115-123.

REFERENCES

1. Semenov I.S. Rol' katehorychnoho imperatyvu Kanta u psykhitsi lyudyny/ [The role of Kant's categorical imperative in the human psyche]/ *Naukove piznannya: metodolohiya ta tekhnolohiya* 2(48) 2021 p. 56 [In Ukrainian]
2. Borinshteyn YE. R, Yushkevych YU. S. Transformatsiya aksiosfery morali suchasnoho ukrayins'koho suspil'stva/[Transformation of the axiosphere of morality of modern Ukrainian society] *Naukove piznannya: metodolohiya ta tekhnolohiya* 1(32) 2014 [In Ukrainian]

3. Aristotel. Nikomakhova etyka [Nicomachean ethics]/ Per. V. Stavnyuk. K.: Avilon-Plyus, 2002. 480 s. [In Ukrainian]

4. Katehorychnyy imperatyv i zahal'na svitova ironiya / [Categorical imperative and universal world irony] Author: Kant I., Hehel' H., Vydavnytstvo: Bat'kivshchyna, Seriya: Filosofs'kyy poyedynok, Storinok: 272, [In Ukrainian]

5. Solyer, Joseph. Lyubov (teolohichna chesnota) [Love (theological virtue)]// Katolyts'ka entsyklopediya. volume 9. New York: Robert Appleton Company, 1910 [In English]

6. Konspekt lektsiy z navchal'noyi dystsypliny «Etyka ta estetyka [Synopsis of lectures on the academic disciplines "ethics and aesthetics"] [http://sites.znu.edu.ua/bank/public_files/2014/09/9364_1411029985_konspekt_lektsij_etika_ta_estetika.pdf] [In Ukrainian]

7. Volodin P. V. Sens zhyttya lyudyny yak filosofs'ka problema [The meaning of human life as a philosophical problem] / Humanitarnyy visnyk ZDIA, 2012. No. 51. С. 115–123 [In Ukrainian]

Vasylieva Larysa Yuriivna

Postgraduate Student at the Department of Philosophy, Sociology
and Management of Sociocultural Activities

South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky

26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine

orcid.org/0000-0002-1578-9505

THE FORMATION OF ETHICAL IMPERATIVES IN THE AXIOLOGICAL FIELD OF PERSONALITY SOCIALIZATION

The article is devoted to the problems of the axiological field of personality socialization, namely the analysis of such categories as: happiness, love, meaning of life. The purpose of the article is to reveal the problem of the formation of ethical imperatives in the axiological field of personality socialization. The task is to consider the categories "meaning of life", "love", "happiness" from the point of view of ethical imperatives. To investigate the ways of formation of worldview values and to reveal their interrelationships with ethical imperatives. Identify the main factors in the formation of ethical and moral standards. The methodological basis of the research is determined by the purpose and tasks of the article and is characterized by the application of the theoretical principles of dialectical combination of analysis and synthesis, the use of a logical approach and the structural-functional method. In philosophy, ethical norms are considered as a part of ethics – as an independent philosophical science, the subject of which is morality, and the object – moral values. The meaning of human life is closely related to the conscious moral choice and self-determination of a person and his moral responsibility, which in the end should orient a person not only to achieving a goal for his own sake, but also to predicting possible results and the meaning of turning the idea into reality in relation to others. Ethical thought is a kind of systematized examination of relationships between people, their ideas, ideals from which forms of human coexistence grow, as well as an analysis of value systems that determine the goals of human life. The result of the article is research and disclosure of the role of ethical imperatives in the process of formation of the axiological field of human existence.

Key words: *personality, meaning of life, values, morality, ethical imperative, life activity, love, happiness, socialization, virtue.*